

Ekonomiczne, społeczne i geopolityczne uwarunkowania ruchu granicznego – podstawy dla modelowania i prognozowania na przykładzie Polski (BORDER-TRAF)

Badania granic ewoluowały od studiów przebiegu, w kierunku przemian funkcjonalnych oraz analiz ich wpływu na intensywność interakcji przestrzennych. Do nowych analiz zachęcił upadek żelaznej kurtyny oraz szybkie otwieranie granic w Europie Środkowo-Wschodniej. Wzrost przenikalności wydawał się być procesem nieodwracalnym. W oparciu o takie założenie sformułowano szereg uogólnień teoretycznych. Szybko jednak stwierdzono, że zanikanie barier przestrzennych przebiega znacznie wolniej niż formalne otwarcie granic państwowych. Ponadto akcesja państw Europy Środkowej do Unii Europejskiej oznaczała ponowne zamknięcie ich granic wschodnich. Okazało się, że zmiany w ruchu granicznym nie mogą być dłużej wyjaśniane na gruncie prostych modeli opisowych. Ruch przez granicę jest zależny od wielu czynników o charakterze politycznym, ekonomicznym, społecznym i infrastrukturalnym. Wyzwaniem stało się znalezienie uniwersalnych wyjaśnień biorących pod uwagę zróżnicowania w czasie (badania historyczne) jak i w przestrzeni geograficznej. Może być ona dokonana tylko na styku nauk geograficznych, ekonomicznych i społecznych. Granice Polski są wyjątkowo dobrym polem do badań empirycznych w tym zakresie z uwagi na dużą zmienność zachodzących procesów. Projekt stanowi próbę nowego ujęcia teoretycznego w zakresie uwarunkowań ruchu granicznego, sformułowanego na podstawie bogatego materiału źródłowego, badań terenowych i społecznych oraz modelowania właściwego naukom ekonomicznym. Jest on także nową propozycją metodyczną w zakresie szacowania i prognozowania ruchu granicznego w niestabilnych warunkach geopolitycznych i makroekonomicznych. Z pomocą uzyskanych wyników możliwe będzie m.in. oszacowanie ruchu na granicach wewnętrznych strefy Schengen (np. między Polską a Niemcami). Prawidłowe opracowanie modelu jest możliwe także dzięki badaniom terenowym (ruchu osób i pojazdów w wybranych punktach granicznych) oraz badaniom społecznym w zakresie liczby kierunków wyjazdów zagranicznych Polaków.

Głównym celem projektu jest określenie przyczyn oraz modelowe uogólnienie długookresowej zmienności rozmiarów i struktury ruchu osób i pojazdów na granicach Polski, w zależności od zmiennych ekonomicznych, społecznych, geopolitycznych oraz związanych z rozwojem infrastruktury. Zakres czasowy badania obejmie lata 1990-2016. Zakres przestrzenny formalnie ogranicza się do wszystkich lądowych granic Polski. Przedmiotem analiz są zarówno odcinki graniczne, jak też poszczególne punkty, w których przekraczana jest granica państwowa. Podjęcie się studiów struktury ruchu, w tym struktury osób przekraczających granicę wg ich obywatelstwa spowoduje, że w rzeczywistości projekt swoim zasięgiem wykracza poza terytorium Polski, a nawet Europy. Zakres tematyczny projektu obejmuje ruch graniczny osób (powiązania społeczne i ekonomiczne) oraz ruch graniczny pojazdów ciężarowych (powiązania ekonomiczne).